

Юрій Цвіркун

кандидат юридичних наук,
суддя Вищого адміністративного суду України
(м. Київ, Україна)
yutsvirkun@gmail.com

УДК 342.847:347.998.85:342.565.4

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ НЕЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ЧИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ ЗА НОВОЮ РЕДАКЦІЄЮ КОДЕКСУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. Незважаючи на формування нової концепції реалізації виборчих прав громадянами України, що передбачає кардинальні зміни моделі виборчої системи, у новій редакції Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) не містяться норми, які регулюють відносини щодо перегляду рішень, дій або бездіяльності Центральної виборчої комісії (далі – ЦВК) після закінчення процесу виборів чи всеукраїнського референдуму. Науковцями не приділено належної уваги дослідженню різних аспектів оскарження рішень, дій або бездіяльності цього суб'єкта публічної адміністрації, зокрема, після встановлення ним результатів виборів (референдуму). Звідси – необхідність опрацювання єдиного підходу до можливості та порядку звернення до суду із позовом про оскарження результатів виборів чи всеукраїнського референдуму, встановлених ЦВК, після закінчення строку на оскарження та у разі наявності підстав вважати, що ці результати є недостовірними.

Мета статті полягає в пошуку оптимальних шляхів усунення прогалин у законодавстві на основі дослідження особливостей оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму згідно з новою редакцією КАС України, а також викладення власного бачення механізмів захисту особи та поновлення її прав у відповідних процесах.

Звернено увагу на прогалини у чинному законодавстві України, яке регулює правовідносини щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК, а саме відсутність правової процедури перегляду того, чи відповідає особа, обрана шляхом виборів, на час її обрання вимогам закону, а також перевірки у майбутньому грубих порушень законодавства про вибори, які призвели до недостовірного встановлення їх результатів і вказують на те, що відповідна особа не може вважатися легітимно обраною.

© Юрій Цвіркун, 2018

Пропонується розглянути питання про внесення змін до вітчизняного законодавства шляхом його доповнення деякими правовими нормами щодо оскарження результатів виборів та всеукраїнського референдуму. У таких юридичних спорах для запровадження дієвих механізмів відновлення порушених прав та інтересів учасників виборів (референдуму) слід розширити компетенцію адміністративного суду на здійснення контролю за правомірністю встановлених результатів ЦВК поза межами цих процесів.

Ключові слова: Центральна виборча комісія; Кодекс адміністративного судочинства України; вибори; референдум; результати; оскарження; повноваження суду.

У правовій державі вибори і референдуми покликані гарантувати волю народу та є обов'язковими елементами демократичного суспільства. Дискусія щодо необхідності кардинальних змін законодавства України, пов'язаного з виборами та референдумами, яка відбувається вже досить тривалий час, вказує на злободенність цього питання. Отже, з огляду на вимоги сьогодення, реформа у цій сфері є нагальною.

Постійно діючим колегіальним державним органом, який здійснює контроль за додержанням законодавства про вибори та референдуми, є Центральна виборча комісія (далі – ЦВК), яка очолює систему виборчих комісій і комісій з референдуму та наділена повноваженнями з організації підготовки і проведення виборів, всеукраїнського і місцевих референдумів, встановлення та офіційного оприлюднення результатів виборів Президента України, народних депутатів України загалом у державі, що відбуваються регулярно.

Проблематикою оскарження у порядку адміністративного судочинства результатів виборів чи референдуму займалося чимало українських науковців: К. Бабенко, С. Кальченко, С. Ківалов, Ю. Ключковський, М. Козюбра, І. Коліушко, О. Копиленко, Р. Куйбіда, О. Мельник, О. Пасенюк, В. Перепелюк, М. Смокович, В. Співак, М. Ставнійчук, М. Цуркан, В. Шаповал, В. Шишкін та ін. Однак дослідженню різних аспектів оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК, зокрема після встановлення нею результатів виборів (референдуму), не приділено належної уваги, а тому ґрунтовні наукові підходи в цьому напрямі відсутні.

Мета дослідження полягає у пошуку оптимальних шляхів усунення прогалин у законодавстві на основі розгляду особливостей оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму згідно з новою редакцією Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), а також викладення власного бачення механізмів захисту особи та поновлення її прав у відповідних процесах.

Юрій Цвіркун

У Документі Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЕ (ОБСЕ) (далі – Документ)¹ вітається виражена усіма державами-учасницями прихильність ідеалам демократії і політичного плюралізму, а також їх загальна рішучість будувати демократичні суспільства на основі вільних виборів і верховенства закону.

Побудова правової держави без становлення розвинутих інститутів, що формують органи публічної влади, якими, зокрема, є вибори та референдуми, неможлива. Вивчення та своєчасне покращення цих інститутів в умовах трансформації політичної системи країни є особливо значущим.

Закон України “Про Центральну виборчу комісію” (далі – Закон) визначає порядок утворення, правовий статус, основні засади організації діяльності ЦВК як постійно діючого колегіального державного органу, до компетенції якого належить забезпечення організації підготовки та проведення виборів і референдумів в Україні, забезпечення реалізації та захисту конституційних виборчих прав громадян України і прав на участь у референдумах, суверенного права Українського народу на виявлення своєї волі².

Оскарження результатів виборів чи всеукраїнського референдуму, встановлених ЦВК, регулюється окремими положеннями нової редакції КАС України, які визначають особливості провадження у таких справах. Оскільки звернення до суду за захистом виборчих прав має особливу правову природу, законодавцем, у зв'язку з необхідністю більш чіткого й системного регулювання цих правовідносин, виокремлено відповідні статті закону.

Норми процесуального права, які регулюють оскарження рішення, дії або бездіяльності ЦВК про встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму у новій редакції КАС України майже не змінилися. Насамперед слід зазначити, що відповідно до нових норм такі справи підсудні касаційному суду як суду першої інстанції, що передбачалося і раніше.

Так, у ч. 4 ст. 22 нової редакції КАС України, зокрема, встановлено, що ‘Верховному Суду як суду першої інстанції підсудні справи щодо встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів або всеукраїнського референдуму’³.

www.pravoua.com.ua

¹ Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЕ (ОБСЕ) від 29 червня 1990 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_082 (дата звернення: 18.12.2017).

² Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 р. № 1932-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1932-15> (дата звернення: 18.12.2017).

³ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV (у редакції Закону України від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 18.12.2017).

Стаття 273 нової редакції КАС України⁴, яка передбачає забезпечення оскарження у судовому порядку результатів виборів чи всеукраїнського референдуму, встановлених відповідним колегіальним органом, містить норму, запозичену зі ст. 172 попередньої редакції цього Кодексу⁵.

Згідно з ч. 3 ст. 273 нової редакції КАС України 'рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму оскаржуються до Верховного Суду'⁶. У частині 6 ст. 273 встановлено:

Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчої комісії, комісії з референдуму, членів цих комісій можуть бути подані до адміністративного суду у п'ятиденний строк із дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності⁷.

Відповідно до ч. 11 ст. 273 нової редакції КАС України 'суд вирішує адміністративні справи, визначені цією статтею, у дводенний строк після надходження позовної заяви'⁸.

Отже, можемо констатувати, що правила оскарження, строки та розгляд справ цієї категорії у новому процесуальному законодавстві по суті не зазнали змін.

Однак за правилами попередньої редакції КАС України⁹ рішення Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ) у таких справах не підлягали апеляційному та касаційному оскарженню, зокрема перегляду Верховним Судом України. У новій редакції КАС України ч. 3 ст. 278 встановлює, що 'судом апеляційної інстанції у справах, розглянутих відповідно до частини третьої статті 273 цього Кодексу Верховним Судом, є Велика Палата Верховного Суду'¹⁰.

Згідно з ч. 4 ст. 278 нової редакції КАС України:

Суд апеляційної інстанції розглядає справу у дводенний строк після закінчення строку на апеляційне оскарження з повідомленням учасників справи. Апеляційна скарга на судові рішення, що було ухвалене до дня голосування, розглядається не пізніше ніж за дві години до початку голосування¹¹.

⁴ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

⁵ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20170803> (дата звернення: 18.12.2017).

⁶ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

⁷ Там само.

⁸ Там само.

⁹ Кодекс адміністративного судочинства України (н 5).

¹⁰ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

¹¹ Там само.

Юрій Цвіркун

Передбачення у новій редакції КАС України норм, які встановлюють можливість апеляційного оскарження рішення суду у справах про оскарження результатів виборів чи всеукраїнського референдуму, вважаємо позитивним кроком до забезпечення повного та всебічного встановлення волевиявлення громадян.

Водночас у питаннях оскарження результатів виборів чи всеукраїнського референдуму залишається низка питань, які мали б передбачатися у нормах процесуального права, зокрема в частині строків оскарження та компетенції адміністративного суду щодо здійснення ефективного судового контролю у таких спорах. Щоб уникнути колізій норм права та непорозумінь у правозастосуванні, зокрема конфлікту юрисдикцій, на нашу думку, правила оскарження до суду рішень, дій або бездіяльності будь-якого суб'єкта владних повноважень мають регулюватися виключно нормами процесуального права і не дублюватися у нормах матеріального права відповідних законодавчих актів.

Ратифікувавши Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Україна взяла на себе 'зобов'язання проводити вільні вибори, які забезпечуватимуть вільне вираження думки народу у виборі законодавчого органу'¹².

Згідно з підпунктами 7.4, 7.9 Документа:

<...> держава має забезпечити, щоб голосування проводилося таємно або застосовувалася рівноцінна процедура вільного голосування та щоб підрахунок голосів і повідомлення про нього були чесні; <...> щоб кандидати, які отримали необхідну кількість голосів, визначену законом, належним чином вступали на посаду і могли залишатися на посаді до закінчення строку своїх повноважень чи до їх завершення в інший спосіб, який регулюється законом у відповідності до демократичних парламентських та конституційних процедур¹³.

Отже, цей міжнародний акт встановлює обов'язковою умовою вступу на виборну посаду отримання необхідної кількості голосів виборців. Окрім того, він передбачає наявність закону, який регулює питання залицення виборної посади особою до закінчення строків її повноважень.

Нова редакція КАС України не розмежовує порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК на ті, які були прийняті (вчинені) під час виборів, та ті, які мали місце поза межами таких процесів. Однак здійснення контролю за додержанням вимог законодавства про вибори

¹² Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20 березня 1952 р.: ратифіковано Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/994_535 (дата звернення: 19.12.2017).

¹³ Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЕ (ОБСЕ) (п 1).

не лише суб'єктами виборчого процесу і не лише під час виборчого процесу, а й постійно, як це визначено положеннями ст. 17 Закону¹⁴, свідчить про дійсно постійно діючий характер діяльності цього органу.

Окрім того, законодавством України, зокрема й новими нормами процесуального права, не передбачена правова процедура перегляду того, чи відповідає особа, яка обрана шляхом виборів, на час її обрання вимогам Конституції та законів України. Також чинні правові норми не передбачають перевірку у майбутньому грубих порушень законодавства про вибори (застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця), які призвели до недостовірного встановлення результатів виборів та вказують на те, що відповідна особа не може вважатися легітимно обраною. Тобто порушені права та інтереси, після того як визнаний обраним кандидат приступив до виконання своїх повноважень, враховуючи чинні норми закону, не можуть бути відновлені. Хоча такі юридичні спори виникають після закінчення виборчого процесу.

ВАСУ доводилося стикатися із ситуацією, коли відповідний спір має місце, а механізму відновлення правопорядку не існує. Враховуючи судову практику, Пленум ВАСУ у п. 20 своєї постанови “Про практику застосування адміністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов’язаних з виборчим процесом” роз’яснив:

Спори, які виникли після закінчення виборчого процесу, щодо визнання недостовірності результатів виборів народних депутатів України в одномандатному виборчому окрузі не є виборчими, підсудні Вищому адміністративному суду України як суду першої інстанції (ч. 4 ст. 18 КАС України) та повинні розглядатися за загальними правилами, а не за особливостями, встановленими статтями 172–179 Кодексу адміністративного судочинства України для розгляду виборчих спорів¹⁵.

Європейська Комісія “За демократію через право” (Венеційська Комісія) та Бюро з демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки та співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ/БДПЛ) неодноразово висловлювали своє занепокоєння стосовно неякісного законодавства України про вибори, зокрема і в частині обмеження часових меж на оскарження їхніх результатів.

¹⁴ Про Центральну виборчу комісію (н 2).

¹⁵ Про практику застосування адміністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов’язаних з виборчим процесом: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 1 листопада 2013 р. № 15. URL: http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/plenum_2013_11_01_n15 (дата звернення: 19.12.2017).

Юрій Цвіркун

Так, у п. 93 Висновку Венеційської Комісії та ОБСЄ/БДПІЛ щодо Закону України “Про вибори народних депутатів України” (далі – Висновок) зазначається:

Друга сфера, що все ще викликає занепокоєння, – це строки оскарження. <...> часові межі не мають бути настільки обмежувальними, щоб ставити під загрозу перспективу винесення справедливого рішення на законну скаргу. Наприклад, скарги мають бути подані до виборчої комісії або суду протягом п’яти днів після незаконного рішення, дії чи бездіяльності, що оскаржується, або навіть протягом меншого строку, якщо оскаржується рішення, прийняте (дія чи бездіяльність, вчинені) у день виборів або напередодні. Є загроза, що це може призвести до несправедливості, якщо, наприклад, скажчик не усвідомлював відразу наслідки події, яка має бути предметом оскарження або не мав можливості, не з власної провини, вчасно подати скаргу¹⁶.

Однак строки оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій законодавцем не переглядалися. Нова редакція КАС України передбачає такі ж самі строки на оскарження, що і були. Це не може сприяти довірі до закону зокрема та до виборчого процесу загалом.

У зазначеному вище пункті аналізованого Висновку зауважується:

Слід розглянути можливість того, щоб передбачити винятки з цих часових меж та подовжити терміни, коли добросовісний скажчик не міг знати про порушення та якщо інтерес правосуддя та суспільний інтерес вимагають того, щоб такий термін було скасовано через неможливість дізнатись про таке порушення до спливу встановленого терміну¹⁷.

Тож зазначений дорадчий орган Ради Європи, який надає висновки про відповідність законодавчих актів європейським стандартам та цінностям, ще у 2006 р. висловлював свою стурбованість тим, що українське законодавство не передбачає повернення у правове русло у разі, якщо після вкрай коротких строків на оскарження результатів виборів виявляться грубі порушення закону, зокрема, особою, яка стала переможцем виборчих перегонів, або іншими суб’єктами в її інтересах.

У пункті 120 Висновку звертається увага на те, що:

<...> часові обмеження не мають бути такими жорсткими, щоб завадити прийняттю справедливого рішення. Коли позивач, не за своєї вини,

www.pravoua.com.ua

¹⁶ Висновок Європейської комісії “За демократію через право” (Венеціанська комісія) та ОБСЄ/БДПІЛ щодо Закону України “Про вибори народних депутатів України” від 2 березня 2006 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_749 (дата звернення: 20.12.2017).

¹⁷ Там само.

не може подати скаргу впродовж визначеного періоду часу, граничний строк може призвести до несправедливості. Необхідно розглянути питання запровадження виключень щодо часових рамок в тих випадках, коли позивач не міг знати про порушення шляхом проведення належної перевірки та в тому разі, якщо це необхідно для здійснення правосуддя¹⁸.

Проте Верховна Рада України проігнорувала ці застереження, і чергові вибори 2012 р. та позачергові 2014 р. регулювалися актами, зокрема, Законом України “Про вибори народних депутатів України”¹⁹ та КАС України²⁰, у яких не враховані відповідні рекомендації. Не були вони враховані і при прийнятті нової редакції КАС України.

Як зауважує Венеційська Комісія, у пунктах 92, 97, 101 Кодексу належної практики у виборчих спорах:

Щоб норми виборчого права не були лише словами на папері, слід передбачити можливість вільного оскарження фактів недотримання закону про вибори в органі з розгляду оскаржень. Це, зокрема, стосується результатів виборів: заперечувати їх хтось може з підстав порушення процедур голосування. Так само дуже важливо, щоб процедура оскарження, а зокрема повноваження й функції різних органів, що беруть участь у ній, були чітко прописані в законі: це допоможе уникнути будь-якої позитивної або негативної колізії прав. Важливе значення мають повноваження органів з розгляду оскаржень. Вони мають бути вповноважені анулювати вибори в разі, якщо виявлені порушення могли вплинути на їхні результати, тобто на розподіл місць²¹.

Нині українське законодавство чітко не визначає, як діяти, якщо після обрання особи буде з’ясовано, що вона після набуття відповідного статусу не відповідала вимогам закону щодо перебування на такій посаді (вік, дієздатність, судимість, ценз осілості, громадянство, легітимне обрання тощо) і приховала це, чи наявності інших грубих порушень закону про вибори, вчинені нею або в інтересах неї іншими особами.

¹⁸ Спільний висновок Європейської Комісії “За демократію через право” (Венеційська Комісія) та Організації з безпеки та співробітництва в Європі / Бюро з питань демократичних інститутів та прав людини (ОБСЄ/БДПЛ) від 17 жовтня 2011 р. № 635/2011 щодо законопроекту “Про вибори народних депутатів України”: прийнятий Радою за демократичні вибори на 38-му засіданні (Венеція, 13 жовтня 2011 р.) та Венеційською Комісією на 88-й пленарній сесії (Венеція, 14-15 жовтня 2011 р.) на основі коментарів, які надали Срджан Дарманович (член Венеційської Комісії від Чорногорії), Айварс Ендзінс (член Венеційської Комісії від Латвії), Дон Біссон (юридичний експерт ОБСЄ/БДПЛ). URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/en/994_a54 (дата звернення: 20.12.2017).

¹⁹ Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 р. № 475/97-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> (дата звернення: 20.12.2017).

²⁰ Кодекс адміністративного судочинства України (н 5).

²¹ ‘CDL-AD(2002)023rev-ukr Кодекс належної практики у виборчих спорах: Керівні принципи та пояснювальна доповідь – ухвалені Венеційською комісією на 52-й сесії (Венеція, 18-19 жовтня 2002 р.)’ (Council of Europe, 23 Травень 2003) <[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev-ukr](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev-ukr)> дата звернення 21 Грудень 2017.

Юрій Цвіркун

Зокрема, судова практика ВАСУ знає випадки, коли парламентарем ставала особа, яка мала подвійне громадянство, що заборонено національним законодавством²². Також законодавство України не забезпечує можливості поновлення права на звернення до суду у таких спорах та не надає адміністративним судам повноважень щодо анулювання виборів. Проте у законодавстві країн Європейського Союзу передбачено визнання виборів недійсними та їх анулювання уже після обрання особи та вступу нею на посаду.

Так, до прикладу, у п. 6 ч. 1 ст. 63 Конституції Литовської Республіки передбачено, що 'повноваження члена Сейму припиняються у випадку визнання виборів недійсними або у випадку грубого порушення Закону про вибори'²³. У статті 55 Конституції Греції закріплено, що 'депутати Парламенту, позбавлені будь-яких із перерахованих вище (у цій статті) якостей, автоматично позбавляються депутатського мандата'²⁴, а ст. 58 передбачає:

Контроль і судовий розгляд щодо парламентських виборів, авторитетність яких поставлена під сумнів із приведенням фактів порушення закону про проведення виборів або невідповідності їх юридичним вимогам, доручається Вищому спеціальному суду²⁵.

Отже, чинне законодавство України виключає компетенцію судів на певне коло правовідносин, пов'язаних із виборами та референдумами. Проаналізовані норми нової редакції КАС України свідчать про те, що повноваження адміністративних судів у вказаних вище випадках обмежено законом. Визначений порядок звернення до адміністративних судів та порядок здійснення адміністративного судочинства перешкоджає дієвому судовому контролю за легітимністю встановлення результатів виборів чи референдуму після їх завершення. Механізм відновлення порушених прав та інтересів суб'єктів відповідних процесів поза їх межами у законодавстві не передбачений.

Рішенням у справі "*Gitonas and others v. Greece*"²⁶ Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) відмовив п'ятьом заявникам, щодо яких Вищий спеціалізований суд Греції анулював результати виборів після того, як їх вже було обрано до грецького парламенту. У пункті 44 воно

²² Постанова Вищого адміністративного суду України від 2 жовтня 2017 р. у справі № П/800/187/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69423591> (дата звернення: 21.12.2017).

²³ Конституція Литовської Республіки: прийнята громадянами Литовської Республіки на референдумі від 25 жовтня 1992 р. ('Верховна Рада України, відділ інформаційних ресурсів та відкритих заходів') <http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm> дата звернення 21 Грудень 2017.

²⁴ Конституція Греції (9 червня 1975 року) ('Бібліотека "Конституційна Асамблея"') <<http://nbuviap.gov.ua/asambleya/constitutions.php>> дата звернення 21 Грудень 2017.

²⁵ Там само.

²⁶ *Gitonas and others v Greece* App no 18747/91; 19376/92; 19379/92 (ECtHR, 1 July 1997).

аргументоване, зокрема, висновком, що ‘особа, яку було обрано з порушенням норм закону, має бути позбавлена можливості залишатися членом парламенту’²⁷.

З огляду на те, що практика ЄСПЛ застосовується в Україні як джерело права, позиції цієї міжнародної судової установи при вирішенні виборчих спорів повинні мати ключове значення як для адміністративних судів, так і для виборчих комісій і комісій з референдуму, особливо для ЦВК, а також для інших органів влади.

Аналіз законодавчих норм та рішень Конституційного Суду України²⁸ засвідчив, що:

<...> за умови визнання нелегітимним хоча б одного з етапів виборчого процесу, в тому числі в разі встановлення недостовірності даних, занесених до протоколу Центральної виборчої комісії про результати виборів, як наслідок, повинно бути визнання відсутності в обраній особі відповідних статусу та повноважень <...>²⁹.

Адже статус і повноваження обраної особи є похідними від законності її обрання.

Закріплення на законодавчому рівні дострокового припинення повноважень обраної особи за рішенням суду (або іншого органу після судової процедури) у зв’язку з виявленням даних, які були невідомі і вказують на те, що особа не могла брати участь у виборах або на інші грубі порушення виборчого закону, має, насамперед, превентивний характер.

Окрім того, спори щодо встановлення результатів виборів – це спори не тільки про дійсність підсумків голосування, а й про правомірність набуття особою виборної посади. Адже ‘правовідносини щодо легітим-

²⁷ *Gitonas and others v Greece* (п 26).

²⁸ Рішення Конституційного Суду України від 3 грудня 1998 р. № 17-рп/98 у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України “Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України” (справа про утворення фракцій у Верховній Раді України) (справа № 1-40/98). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/v017p710-98> (дата звернення: 22.12.2017); Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп/99 у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) (справа № 1-15/99). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99> (дата звернення: 22.12.2017); Рішення Конституційного Суду України від 17 жовтня 2002 р. № 17-рп/2002 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України (щодо повноважності Верховної Ради України) (справа № 1-6/2002). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02> (дата звернення: 22.12.2017); Ухвала Конституційного Суду України від 24 квітня 2013 р. № 17-у/2013 про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 61 народного депутата України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 76, частин першої, третьої, четвертої статті 79, частин другої, четвертої статті 81, частин другої, п’ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України (справа № 2-20/2013). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v017u710-13> (дата звернення: 22.12.2017).

²⁹ Постанова Вищого адміністративного суду України від 12 вересня 2013 р. у справі № 800/551/13. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33521250> (дата звернення: 22.12.2017).

Юрій Цвіркун

ності перебування особи на публічній посаді об'єктивно можливі і після її призначення чи обрання, то можливі й відповідні спори після того, як її було призначено чи обрано³⁰. Тому вирішення таких спорів у порядку адміністративного судочинства відповідає п. 2 ч. 1 ст. 19 нової редакції КАС України, згідно з яким 'юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах, зокрема з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби'³¹, але порядок їх вирішення та визначення меж повноважень суду потребує чіткого законодавчого закріплення.

У пункті 15 Резолюції 1862 (2012) Парламентської Асамблеї Ради Європи "Функціонування демократичних інституцій в Україні" зазначено: 'Асамблея висловлює жаль, що не було запроваджено її основні рекомендації, а саме: щодо ухвалення Єдиного виборчого кодексу та регіональної пропорційної виборчої системи'³². Єдиний виборчий кодекс, як зазначається, 'необхідний для забезпечення узгоджених правових рамок для всіх виборів в Україні, які б повністю відповідали європейським стандартам'³³.

У листопаді 2017 р. Верховною Радою України, після довгих і непростих обговорень, у першому читанні схвалено проект Виборчого кодексу України. Експерти у сфері виборчого права покладають на цей кодифікований акт великі надії. Його завданням є об'єднання в собі всього виборчого законодавства та створення єдиної уніфікованої правової основи для підготовки і проведення виборів. Розробники законопроекту № 3112-1 у пояснювальній записці зазначають:

Прийняття Виборчого кодексу забезпечить цілісне уніфіковане законодавче регулювання підготовки і проведення виборів в Україні, що сприятиме більш повній реалізації виборчих прав громадян, стабільності виборчого законодавства, дотриманню основних засад демократичних виборів, подальшому утвердженню демократичного режиму в Україні³⁴.

Прийняття зазначеного Кодексу потягне за собою зміни до інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини у цій сфері. Є сподівання, що рекомендації європейських інституцій стосовно строків оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК щодо встановлення нею

³⁰ Постанова Вищого адміністративного суду України від 12 вересня 2013 р. у справі № 800/551/13. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33521250> (дата звернення: 22.12.2017).

³¹ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

³² Резолюція 1862 (2012) Парламентської Асамблеї Ради Європи "Функціонування демократичних інституцій в Україні" від 26 січня 2012 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a57 (дата звернення: 22.12.2017).

³³ Там само.

³⁴ Виборчий кодекс України: проект Закону України від 2 жовтня 2015 р. реєстраційний № 3112-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56671 (дата звернення: 23.12.2017).

результатів виборів чи всеукраїнського референдуму й механізмів відновлення порушених прав та інтересів суб'єктів таких процесів при доопрацюванні проекту Виборчого кодексу не залишаться непоміченими і в подальшому знайдуть своє відображення у відповідних нормах процесуального права.

Висновки. При прийнятті нової редакції КАС України рекомендації міжнародних організацій, акти яких містять базові виборчі права, було враховано не повністю. Прогалини у законодавстві, яке регулює процес виборів чи всеукраїнського референдуму, призводять до незабезпечення досягнення мети, для якої вони проводяться. Норми, які визначають порядок оскарження в адміністративному судочинстві рішень, дій або бездіяльності ЦВК щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму потребують удосконалення з урахуванням європейських стандартів та ситуацій, що виникають у національній судовій практиці. Зокрема, розгляд питань стосовно закріплення у законі певних виняткових випадків продовження чи поновлення строків оскарження рішень, дій або бездіяльності цього колегіального суб'єкта публічної адміністрації щодо встановлення результатів виборів (референдуму) у судовому порядку та повноваження суду їх анулювати за наявності чітко визначених підстав є назрілим. З урахуванням принципів, викладених у Кодексі належної практики у виборчих справах та зазначених вище рекомендаційних документах, є необхідність запровадження у вітчизняному законодавстві норм, які б передбачали можливість звернення до суду з позовом про оскарження результатів виборів чи всеукраїнського референдуму, встановлених ЦВК після закінчення відповідних процесів, а також передбачався порядок анулювання виборів (референдуму) в разі, якщо виявлені порушення спотворили їхні результати.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Dokument Kopenhahenskoj narady Konferentsii shchodo liudskoho vymiru NBSIe (OBSIe) [Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of the CSCE (OSCE)] vid 29 chervnia 1990 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_082 (accessed: 18.12.2017) (in Ukrainian).
2. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [The Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 6 lypnia 2005 r. № 2747-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20170803> (accessed: 18.12.2017) (in Ukrainian).

3. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [The Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 6 lystopada 2005 r. № 2747-IV (u redaktsii Zakonu Ukrainy [As Amended by the Law of Ukraine] vid 3 zhovtnia 2017 r. № 2147-VIII). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (accessed: 18.12.2017) (in Ukrainian).
4. Pershyi protokol do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [First Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] vid 20 bereznia 1952 r.: ratyfikovano Zakonom Ukrainy [Ratified by the Law of Ukraine] vid 17 lystopada 1997 r. № 475/97-VR. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/994_535 (accessed: 19.12.2017) (in Ukrainian).
5. Pro Tsentralnu vyborchu komisiuu [On the Central Election Commission]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 30 chervnia 2004 r. № 1932-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1932-15> (accessed: 18.12.2017) (in Ukrainian).
6. Pro vybory narodnykh deputativ Ukrainy [On Elections of People's Deputies of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 17 lystopada 2011 r. № 475/97-VR. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> (accessed: 20.12.2017) (in Ukrainian).
7. Rezoliutsiia 1862 (2012) Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy "Funktsionuvannia demokratychnykh instytutsii v Ukraini" [Resolution 1862 (2012) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe "Functioning of Democratic Institutions in Ukraine"] vid 26 sichnia 2012 r. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a57 (accessed: 22.12.2017) (in Ukrainian).
8. Spilnyi vysnovok Yevropeiskoi Komisii "Za demokratiiu cherez pravo" (Venetsianska komisiia) ta Orhanizatsii z bezpeky ta spivrobitnytstva v Yevropi / Biuro z pytan demokratychnykh instytutiv ta prav liudyny (OBSIe/BDIPL) vid 17 zhovtnia 2011 r. № 635/2011 shchodo zakonoproektu "Pro vybory narodnykh deputativ Ukrainy": pryiniaty Radoiu za demokratychni vybory na 38-mu zasidanni (Venetsiia, 13 zhovtnia 2011 r.) ta Venetsianskoiu Komisiieiu na 88-i plenarnii sesii (Venetsiia, 14-15 zhovtnia 2011 r.) na osnovi komentariv, yaki nadaly Srdzhan Darmanovych (chlen Venetsianskoi Komisii vid Chornohorii), Aivars Endzins (chlen Venetsianskoi Komisii vid Latvii), Don Bisson (iurydychnyi ekspert OBSIe/BDIPL) [Joint Opinion of the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) and the Organization for Security and Cooperation in Europe / Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) dated October 17, 2011 № 635/2011 on the Draft Law "On Elections of People's Deputies of Ukraine": adopted by the Council for Democratic Elections at its 38th Session (Venice, October 13, 2011) and the Venice Commission at its 88th Plenary Session (Venice, October 14-15, 2011) Based on the Comments by Srdjan Darmanovic (Venice Commission Member from Montenegro), Aivars Endzins (Venice Commission Member from Latvia), Don Bisson (Legal Expert of OSCE/ODIHR)]. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/en/994_a54 (accessed: 20.12.2017) (in Ukrainian).
9. Vyborchi kodeks Ukrainy [The Election Code of Ukraine]: proekt Zakonu Ukrainy [Draft Law of Ukraine] vid 2 zhovtnia 2015 r. reiestratsiinyi № 3112-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56671 (accessed: 23.12.2017) (in Ukrainian).
10. Vysnovok Yevropeiskoi komisii "Za demokratiiu cherez pravo" (Venetsianska komisiia) ta OBSIe/BDIPL shchodo Zakonu Ukrainy "Pro vybory narodnykh deputativ Ukrainy" [Opinion of the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) and OSCE/ODIHR on the Law of Ukraine "On Elections of People's Deputies of Ukraine"] vid 2 bereznia 2006 r. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_749 (accessed: 20.12.2017) (in Ukrainian).

Cases

11. *Gitonas and others v Greece* App no 18747/91; 19376/92; 19379/92 (ECtHR, 1 July 1997) (in English).
12. Postanova Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy [Resolution of the Higher Administrative Court of Ukraine] vid 2 zhovtnia 2017 r. u spravi № P/800/187/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69423591> (accessed: 21.12.2017) (in Ukrainian).
13. Postanova Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy [Resolution of the Higher Administrative Court of Ukraine] vid 12 veresnia 2013 r. u spravi № 800/551/13. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33521250> (accessed: 22.12.2017) (in Ukrainian).
14. Pro praktyku zastosuvannia administratyvnymy sudamy polozhen Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy pid chas rozhliadu sporiv shchodo pravovidnosyn, poviazanykh z vyborchym protsesom [On the Practice of Application by Administrative Courts of Provisions of the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine While Considering Disputes with Regard to Legal Relations Concerning the Election Process]: postanova Plenumu Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy [Resolution of the Plenum of the Higher Administrative Court of Ukraine] vid 1 lystopada 2013 r. № 15. URL: http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/plenum_2013_11_01_n15 (accessed: 19.12.2017) (in Ukrainian).
15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 17 zhovtnia 2002 r. № 17-rp/2002 u spravi za konstytutsiinym podanniam 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen statei 75, 82, 84, 91, 104 Konstytutsii Ukrainy (shchodo povnovazhnosti Verkhovnoi Rady Ukrainy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated October 17, 2002 № 17-rp/2002 in the Case following the Constitutional Petition of 50 People’s Deputies of Ukraine Concerning Official Interpretation of Provisions of Articles 75, 82, 84, 91, 104 of the Constitution of Ukraine (Concerning the Powers of the Verkhovna Rada of Ukraine)] (sprava № 1-6/2002). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02> (accessed: 22.12.2017) (in Ukrainian).
16. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 27 zhovtnia 1999 r. № 9-rp/99 u spravi za konstytutsiinym podanniam Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny tretioi statii 80 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro deputatsku nedotorkannist) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated October 27, 1999 № 9-rp/99 in the Case Following the Constitutional Petition of the Internal Affairs Ministry of Ukraine Concerning Official Interpretation of Provisions of Part Three, Article 80 of the Constitution of Ukraine (Case of Parliamentary Immunity)] (sprava № 1-15/99). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99> (accessed: 22.12.2017) (in Ukrainian).
17. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 3 hrudnia 1998 r. № 17-rp/98 u spravi za konstytutsiinym podanniam narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy “Pro vnesennia zmin do Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy” (sprava pro utvorennia fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated December 3, 1998 № 17-rp/98 in the Case Following the Constitutional Petition of People’s Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine “On Amendments to the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine” (Case of Forming of Factions in the Verkhovna Rada of Ukraine)] (sprava № 1-40/98). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/v017p710-98> (accessed: 22.12.2017) (in Ukrainian).
18. Ukhvala Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 24 kvitnia 2013 r. № 17-u/2013 pro vidmovu u vidkrytti konstytutsiinoho provadzhennia u spravi za konstytutsiinym

Юрій Цвіркун

podanniam 61 narodnoho deputata Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny pershoi statti 76, chastyn pershoi, trettoi, chetvertoi statti 79, chastyn druhoi, chetvertoi statti 81, chastyn druhoi, p'iatoi statti 124, punktu 9 chastyny trettoi statti 129 Konstytutsii Ukrainy [Ruling of the Constitutional Court of Ukraine Dated April 24, 2013 № 17-γ/2013 Refusing to Commence Constitutional Proceedings in the Case Following the Constitutional Petition of 61 People's Deputies of Ukraine Concerning Official Interpretation of Provisions of Part One of Article 76, Parts One, Three and Four of Article 79, Parts Two and Four of Article 81, Parts Two and Five of Article 124, Clause 9 of Part Three of Article 129 of the Constitution of Ukraine] (sprava № 2-20/2013). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v017u710-13> (accessed: 22.12.2017) (in Ukrainian).

Bibliography

Websites

19. 'CDL-AD(2002)023rev-ukr Kodeks належної практики у виборчих спрах: Керівні прынцыпы та пояснювальна доповідь – ухвалені Венетськиою комісією на 52-й сесії (Венетсія, 18-19 жовтня 2002 р.)' ['Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report – Adopted by the Venice Commission at its 52nd Session (Venice, October 18-19, 2002)'] (*Council of Europe*, 23 Traven 2003) <[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-AD\(2002\)023rev-ukr](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-AD(2002)023rev-ukr)> accessed 21 December 2017 (in Ukrainian).
20. 'Konstytutsiia Hretsii (9 chervnia 1975 roku)' ['The Constitution of Greece (June 9, 1975)'] (*Biblioteka "Konstytutsiina Asambleia"*) <<http://nbuviap.gov.ua/asambleya/constitutions.php>> accessed 21 December 2017 (in Ukrainian).
21. 'Konstytutsiia Lytovskoi Respubliki: pryiniata hromadianamy Lytovskoi Respubliki na referendumi ['The Constitution of the Republic of Lithuania: Adopted by Citizens of the Republic of Lithuania by Referendum'] vid 25 zhovtnia 1992 r.' (*Verkhovna Rada Ukrainy, viddil informatsiinykh resursiv ta vidkrytykh zakhodiv*) <http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm> accessed 21 December 2017 (in Ukrainian).

Iurii Tsvirkun

APPEAL AGAINST DECISIONS, ACTIONS OR OMISSIONS OF THE CENTRAL ELECTION COMMISSION WITH REGARD TO RESULTS OF ELECTIONS OR AN ALL-UKRAINIAN REFERENDUM ESTABLISHED BY THE COMMISSION UNDER THE RESTATED CODE OF ADMINISTRATIVE JUDICIAL PROCEDURE OF UKRAINE

ABSTRACT. Though a new concept has been formulated for the exercise of voting rights by citizens of Ukraine which provides for fundamental changes to the electoral system model, the restated Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine (hereinafter – CAJP of Ukraine) does not contain any provisions to regulate the relations in the case of review of decisions, actions or omissions of the Central Election Commission (hereinafter – CEC) after the process of elections or an all-Ukrainian referendum is completed. So far,

www.pravolia.com.ua

ПРАВО

scholars have not appropriately focused on the study of various aspects pertaining to appeals against decisions, actions or omissions of this subject of public administration, in particular, after it has established the results of elections (or a referendum). Hence arises the need of elaborating a uniform approach which would ensure the possibility of and the procedure for filing an appeal to court against the results of elections or an all-Ukrainian referendum established by the CEC, after expiration of the period for appeal and provided there are grounds to believe that these results are unreliable.

The purpose of this article is to find the best possible ways for bridging the gaps in legislation based on the study of the specifics of appeals against decisions, actions or omissions of the CEC with regard to results of elections or an all-Ukrainian referendum established by the Commission under the restated CAJP of Ukraine, and also to offer the author's own vision about the mechanisms of protection of an individual and reinstatement of his/her rights in relevant processes.

The article notes that there are gaps in the current Ukrainian legislation regulating legal relations in the event of an appeal against decisions, actions or omissions of the CEC, in particular, unavailability of the legal procedure for checking whether a person elected by way of elections complied with requirements of law at the time of his/her election, as well as for verification in the future whether there are any gross violations of the electoral legislation which resulted in the establishment of unreliable results of the elections and indicate that the person concerned may not be considered legitimately elected.

The author suggests considering amendments to national legislation by supplementing it with certain provisions for appeal against results of elections and an all-Ukrainian referendum. In case of such legal disputes, with the aim of implementing efficient mechanisms for reinstatement of breached rights and interests of elections (referendum) participants, there arises a need that the competence of administrative court to exercise control over the lawfulness of the results established by the CEC be expanded beyond these processes.

KEYWORDS: Central Election Commission; the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine; elections; referendum; results; appeal; powers of court.